

Pethő Villó és Surján Noémi:

Megújulás, kitekintés, innováció –

III. Digitális Zenepedagógiai és Módszertani Konferencia Szegeden

Miképpen tud megfelelni az iskola a mai kor kihívásainak? Miként tudjuk eredményesebbé tenni az óvodai, az iskolai ének-zene oktatást? Hogyan tudjuk a zenei nevelésben rejlő lehetőségeket kiaknázni, saját hasznunkra fordítani? Milyen új eszközök, módszerek segíthetik a megújulást? Ezek a kérdések foglalkoztatták a szegedi Digitális Zenepedagógiai és Módszertani Konferenciát életre hívó kutatókat és zenepedagógusokat is. Az első konferencia megszervezésére 2015-ben került sor. A program elsődleges célja egy olyan szakmai találkozó létrehozása volt, amely a zenepedagógia legújabb eredményeinek, a zenei nevelésben felhasználható digitális technológia legfrissebb innovációinak, a modern zeneoktatási módszereknek is fórumává válhat. Ez a fórum mind az új módszereket, eljárásokat kidolgozó szakemberek, mind az ezek iránt érdeklődő gyakorló pedagógusok és a gyakorlatba kilépni szándékozó főiskolai hallgatók számára elérhető, hasznosítható információkkal szolgáló, hiánypótló kezdeményezésként indult útjára.

A rendezvény alapítói ebben az évben egyúttal az MTA-SZTE Ének-zene Szakmódszertani Kutatócsoport tagjaiként, kibővült szervezői gárdával készítették elő a szakmai programot. A gyakorló pedagógusok, főiskolai hallgatók, kutatók és zenepedagógiai szakemberek számára is nyitott eseményen a kutatócsoport terveinek és eddigi eredményeinek bemutatása mellett a zenei kutatások szélesebb spektrumának bemutatására is sor került. A programban Kodály-pedagógiával foglalkozó, az iskolai tanuláshoz, olvasáshoz és kottaolvasáshoz kapcsolódó kutatások eredményei mellett bemutatásra kerültek a legfrissebb óvodai és iskolai zenei neveléshez köthető vizsgálatok. A konferencia résztvevői megismerhették a legújabb, az iskolai zenei nevelés eredményességét segítő innovációkat, de betekintést nyerhettek a zenepedagógia és a gyógypedagógia határterületén végzett kutatásokba, és a zenemegosztás további lehetőségeibe is. A rendezvényt a Magyar Tudományos Akadémia, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kara és a Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakgimnázium támogatta.

A Kodály-év kapcsán, az ötven éve elhunyt Kodály Zoltánra és zenepedagógiai örökségére emlékezve, e konferencia keretében is foglalkoztunk a koncepcióval, a koncepció mai értelmezésével, a koncepción alapuló gyakorlattal, annak eredményességével, fejlesztési és megújítási lehetőségeivel. **Antal-Lundström Iona** előadásában a kodályi zenepedagógia mai vonatkozásairól, az Európai Unió fejlesztéseiben betöltött szerepéről szólt. Meglátása szerint az átgondolt filozófiára, a kor tudományos eredményeire és a nemzetközi tapasztalatokra alapozott, a nemzet felemelésének nemes céljával megalkotott koncepciónak a mai iskolában is meghatározó szerepet kellene betöltenie. A kodályi zenepedagógiai elvek tudatos alkalmazásával, az azon alapuló programokkal a felnövekvő generációk életére maradandó hatást lehet gyakorolni. Számos vizsgálat bizonyította már, hogy akik tudatos, korai zenei aktivitásban részesülnek, azoknak nemcsak a kommunikációs készségük, intellektusuk fejlődik, de életvitelük is felelősségteljesebb, kreatívabb lesz. Az Európai Unió Oktatási és Kulturális Bizottságának 2016-os konferenciáján az oktatás egyik leglényegesebb feladatának a korai iskolaelhagyás megállítását jelölték meg. Emellett kiemelten ügyként kezelik a hétéves kor alatti gyermekek fejlesztését, az alapvető iskolai készségek fejlődésének segítségét. Antal-

Lundström Ilona arra hívta fel a figyelmet, hogy mind az EU-s, mind a hasonló oktatási programokban, amelyek társadalmi szempontok figyelembe vételével szeretnék az iskolai nevelést megújítani, fontos szerepet játszhatnak a kodályi elvekre alapozott fejlesztőprogramok. Erre például szolgál a kutató által kidolgozott "Látható hangok" program is, mely a tudatos és elemző zenehallgatásra ösztönöz. Ezzel segíti a zenei alapelemek rendszeres és differenciált megfigyelését és mindezek ábrázolását, amely a ritmusírásig is elvezethet. A program a hallási készségek fejlesztésével a beszédészlelés fejlődését, a betűhang megfeleltetések kialakulását, az írás-olvasás előkészítését is segíti, melynek eredményességét egy nemrégiben lezajlott kutatás is igazolja.

Ezen kutatásról, a "Látható hangok" programra alapozott négy hónapos fejlesztésről és eredményeiről számolt be **Janurik Márta**. Józsa Krisztiánnal közösen végzett fejlesztésük célja az óvodás korú gyermekek fogalmi fejlődésének és zenei észlelési képességeik fejlődésének segítése volt. A vizsgálatban öt éves gyermekek vettek részt, 109 gyermek alkotta a kísérleti és 138 a kontroll-csoportot. A fejlesztésben a gyermekek a zenei és nem-zenei hangok megfigyelését követően végeztek el különböző feladatokat, melyekben a megfigyelt hangokat grafikusán is leképezték. Ennek elsődleges célja a szimbolikus gondolkodás kialakulásának és fejlődésének elősegítése, mely egyben az írás-olvasás elsajátításának előkészítéseként is szolgál. A kísérlet megkezdése előtt és után felvett tesztekkel a gyermekek zenei észlelési képességeinek fejlettségét, elsajátítási motivációjukat és a DIFER-teszt rövid változatával az iskolakezdéshez szükséges alapkészségeiket vizsgálták. A fejlesztés eredményeként a kísérleti csoport szignifikáns fejlődést mutatott a zenei észlelés terén annak explicit szintjében, az éneklésben és ritmustapsolásban és az implicit szintben is, amely a hallás utáni megkülönböztetést jelenti. Ezek mellett hasonló fejlődést lehetett tapasztalni az elemi alapkészségek mentén és az elsajátítási öröm tekintetében is. Mindezek arra engednek következtetni, hogy a korai zenei fejlesztésnek jelentős hatása van a személyiségfejlődésre, és a kodályi elvek továbbgondolásán nyugvó "Látható hangok" programnak lehetőséget kellene biztosítanunk az iskolai készségek előkészítésében is.

Antal-Lundström Ilona előadásához kapcsolódva **Pethő Villó** is rámutatott, szükség van arra, hogy újra és újra elővegyük az eredeti beszédeket, írásokat. A mai interdiszciplináris kutatások eredményei egyszerre segíthetik a koncepció mélyebb megértését és a koncepció alapuló gyakorlat megújítását is, amennyiben a kodályi zenei nevelési elképzeléseket nem pusztán az óvodai és iskolai ének-zene tanításának reformjaként, hanem egy komplex életalternatívaként értelmezzük. Kutatásában a pedagógiai koncepciót tágabb kontextusba helyezve, a pedagógia tudomány és a pedagógia történet szempontjából elemezte és összevetette azt a századfordulón megjelenő életreform-mozgalmakkal. A 19. század utolsó évtizedeiben megjelenő sokszínű és meglehetősen heterogén életreform törekvések a korszak társadalmi problémáira kínáltak sajátos megoldást új életalternatívák megfogalmazásával, egy újfajta életideál megteremtésével. Kodály 1929-től megjelenő, a zenei neveléshez kapcsolódó programszerű írásából a kutató szerint egy sajátos életprogram (életreform-program) áll össze, melynek ugyan fontos pontja az intézményekben (óvoda, iskola) folyó zenei nevelés reformja, de nem szűkíthető le csak erre: a program valódi célja egy olyan alternatíva felvázolása, mely a kor társadalmi problémáira kínál megoldást, egy új műveltség- és embereszményt alakít ki. Egy olyan ember ideálját, aki belenőve egy zenei kultúrába maga is annak alakítójává, aktív részesevé tud lenni. Ezért is nagyon fontos, miként kerül megújításra az iskola világa, a zenei

nevelés, hiszen, mint ahogy Kodály is gondolta, a zenei neveléssel a társadalom nevelésében is részt veszünk.

Nehéz a zenepedagógia dolga, ha a megújulásról van szó. Mihez képest újuljon meg az iskolai zeneoktatás? Kell-e, lehet-e a híd szerepét betölteni az iskolai énekóráknak? A klasszikus zene mellett fontos-e, hogy más zenei stílusok, a gyerekek által preferált zenék is a curriculum részét képezzék? Egyáltalán, mit tudunk kezdeni azzal az óriási szakadékkal, ami az iskolában tanított zenei kultúra és az iskolában tanulók zenei kultúrája, zenei preferenciája között alakult ki? **Pintér Tünde** az általános iskolások körében végzett vizsgálata, mely a résztvevők az ének-zene tanulásáról és tanításáról alkotott nézeteit volt hivatva feltérképezni, egyrészt igazolta a korábbi hasonló mérések eredményeit, másrészt pedig új szempontokra is felhívta a figyelmet. Nemcsak arról van ugyanis szó, hogy az iskolai énekórák nem valósítják meg a kodályi alapelveket és kevésbé tudnak hozzájárulni a diákok képességeinek és készségeinek harmonikus fejlesztéséhez, nem tudják kiaknázni a zenei nevelés transzferhatásában rejlő lehetőségeket, de arról is, hogy az órák nem élményszerűek, nem kapcsolják őket a magyar zenei hagyományokhoz és a későbbiekben hasznosítható zenei tudással, információval sem vértetik fel a tanulókat. A kutatás nemcsak a diákok elégedettségét és tantárgyhoz való hozzáállását vizsgálta, de azt is szerette volna feltérképezni, hogy a zeneoktatás negatív megítélése milyen okokra vezethető vissza. Az 1-8. osztályosok körében felvett kérdőívekből kiderült, hogy a tanulók többsége közömbösen vagy meglehetősen negatívan áll a - szerintük - monoton és nem túl változatos zeneórákhoz. A nyílt végű kérdésekből kiderült, hogy mind az énekes játékok, mind az éneklés szerepét fontosnak tartanak a megújulásban éppúgy, mint a hangszerjátékok és különböző klasszikus hangszerek megismerését. A válaszadók az énekórákhoz szorosan nem kötődő szabadfoglalkozásokat is előnybe részesítenék éppúgy, mint a könnyűzene bevonását az ének-zene órák tananyagába.

Ezek az eredmények is azt mutatják, hogy elodázhatatlan és szükséges a zeneoktatás céljainak átgondolása, a megújulás lehetőségeinek folyamatos kutatása éppúgy, mint a legújabb módszerek, innovációk megismertetése a felhasználókkal, a tanárokkal és a diákokkal egyaránt. Ugyanígy szükséges, hogy lássuk, a zenei nevelés reformjával nemcsak a tantárgy elfogadottságának növeléséről van szó, hanem arról is, hogy segítségével olyan készségek és képességek fejlődjenek, amelyek birtokában a felnövekvő generáció későbbi munkaerőpiaci esélyei is növekedhetnek, az élethosszig tartó tanulás megalapozható. A módszertani megújulást segítve az MTA Tantárgypedagógiai Kutatási Programjának keretén belül **Surján Noémi, Pethó Villó, Mucsi Gergő és Bubla Bence** egy, a ritmikai készségek fejlődését segítő program kidolgozását kezdte meg. Ennek első lépcsőjeként került elindításra egy - a konferencián bemutatott - három hónapos játékos fejlesztés az általános iskola 1. osztályos ének-zene órai tananyagába ágyazva. Az első osztályokban ez év márciusában megkezdett fejlesztést megelőzően a tanárok egy olyan ritmikai feladatgyűjteményt kaptak kézbe, melyek leginkább a tevékenykedtetésre építenek. Az abban található feladatok a ritmikai készségek fejlődését a kezdetekben az utánzásra építve, majd a fokozatos elmélyülést segítve rögtönzéses és társas gyakorlatok mentén fejlesztik. Kiemelten foglalkoznak a különböző mozgásos elemekkel, a testhangszerek általi saját tapasztalatok kialakításával is. A feladatok többféle nehézségi szinten érhetőek el, és a tananyagba való illesztés terén szabad teret biztosítanak a tanárok számára, melyek a hatásvizsgálatot követően a későbbiekben a kutatócsoport honlapján is elérhető válnak majd a gyakorló pedagógusok számára.

A mai iskolának nemcsak alkalmazkodnia kell a megváltozott információs-technológiai környezethez, de jól hasznosítható eszközöket, stratégiákat is kell ismerniük és kezelniük. Ehhez pedig a pedagógusoknak is igazodniuk kell: megismerni és hasznosítani az új eszközöket, programokat. **Szabó Norbert** előadásában rámutatott, hogy bár az IKT eszközök ének-órai alkalmazása még nem kellőképpen elterjedt, helyes és arányos használatukkal nemcsak a diákok zenei ismereteit lehetne fejleszteni, de zenei képességeik mellett digitális, idegen nyelvi kompetenciájukat is, emellett kreatívabbakká és motiváltabbakká is válhatnak. Az MTA-SZTE Ének-Zene Szakmódszertani Kutatócsoport négyéves projektjének fontos része egy komplex ének-zene oktatást támogató, megjelenésében és nyelvezetében az alsó tagozatos tanulók oktatására alkalmas program elkészítése. A konferencia hallgatói megismerhették a készülő a Zenesziget játékot, melynek készítésével a kutatócsoport az énekórák kedveltségéhez kíván hozzájárulni. Az applikáció hatékonyságát a kutatók a fejlesztő program keretében a későbbiekben vizsgálni fogják.

Csépe Szabolcs egy számunkra jobbára ismeretlen világba, a digitális zenei műfajokba vezette be a hallgatóságot. Megismerhettük napjaink modern digitális zenéinek készítési folyamatát, betekintést nyerhettünk az európai, amerikai és japán elektronikus zenei műfajokba, az azok közötti hasonlóságokba és különbségekbe. Egyre inkább előtérbe kerül az az elképzelés, hogy az iskolában a tanulás során megszerzett tudás valóban használható és felhasználható tudás legyen. Az előadásból képet kaphattunk arra vonatkozólag, hogyan hozhatók létre a digitális térben dalok, miként lehet összekapcsolni különböző területekkel – zeneszerzés, szövegírás, ének, tánc, videó szerkesztés, ruhatervezés – foglalkozó embereket. Az előadás arra is választ adott, milyen módon állhatnak össze egy csapattá és miként vehetnek részt egy közös produktum megalkotásában a tudással, számítógépes ismeretekkel felvértezett, kreatív alkotók. Megmutatta, hogyan lehet ezt a tudást egy cél szolgálatába állítani és tömegek számára fogyaszthatóvá tenni, mi módon lehet a rendelkezésünkre álló információs és kommunikációs technológiákat használni.

Régóta kérdés, miként kerülhetnek a zenével minél többen kapcsolatba, miként lehetne minél nagyobb tömegeket az aktív zenélésbe bevonni. Egyáltalán, bárki számára elérhető-e az aktív zenei gyakorlat? Ezekre a kérdésekre is választ kaphattunk a gyógypedagógia és a zeneoktatás határterületére elvezető két előadásból, melyek izgalmas kitekintést adtak a gyakorló zenetanárok számára is. **Tiszai Luca** gyógypedagógus és énektanár, az ipolytölgyesi Nádizumzum Zenekar létrehozója, olyan gyermekekkel és felnőttekkel ismerteti meg a közös zenélés örömét, akik nem kerülnek, nem kerülhetnek be egy zeneiskolába. Az ő esetükben nem az a kérdés, hogy egyáltalán zenélhetnek-e, hanem hogy miként tehetik azt. A közös zenélés alapja az úgynevezett kommunikatív muzikalitás, mely a korai életszakaszban nemcsak fő kommunikációs eszközünk, de velünk született tulajdonság. A zenekarba bevonható hangszereket Ipolytölgyesen úgy választották meg, hogy azok megszólaltatásának módja a lehető legjobban illeszkedjék a zenélők egyéni mozgásmintázataiba. Mivel a speciális hangszertanításnak ma még kicsi a szakirodalma, ezért leginkább az ezen a területen alkalmazható módszerekről és innovatív kezdeményezésekről lehet csak beszámolni: ilyen módszerek például az ULWILA színeskotta és a Szilvay-féle Színes Húrok módszere, melyek a kottaolvasás elsajátításához nyújtanak segítséget. A zenekari zeneterápia (orchestral music therapy) során professzionális zenészek és értelmi sérültek zenélhetnek együtt. Láthattunk példát arra is, hogy a mi fogalmaink szerint leküzdhetetlen fogyatékkal együtt élők is

választhatják a zenei pályát: a hallássérült Tilly Chester jelenleg is a londoni Royal College of Music brácsás hallgatója, Nicholas McCarthy zongoraművész pedig, bár jobb kéz nélkül született, ugyanebben az intézményben szerezte zongoraművészi diplomáját.

Bakos Judit Antónia Zeneimádók című előadása súlyosan halmozottan fogyatékosok és a zene kapcsolatát tárta elénk. Kutatása során két, az ipolytölgyesi Szent Erzsébet ápoló- és gondozóotthonban élő felnőtt ismert reakcióit, egy többször meghallgatott zenemű megismerését, az ehhez kapcsolódó tanulási folyamatot és a zene mozgással történő összefüggéseit vizsgálta. A felmérés fő kérdése, hogy a Kokas Klára módszerével vezetett zenei foglalkozásokon már évek óta résztvevők „passzív” zenehallgatásának lehet-e aktív kimenetele. A kutatás soráningerszegény környezetben felvett videókról Dr. Pásztor Zsuzsa szempontjai segítségével részletes elemzést készítettek, mely meglepő, és laikus szemmel is jól kivehető eredményeket mutatott. Ezek bizonyították, hogy a vizsgált, súlyosan halmozottan fogyatékos személyek felismerték a darab tempóját, lüktetését, reagáltak a formai váltásokra. Nemcsak feltérképezték, „megtanulták” a műveket, de várták kedvenc fordulataikat, rögtön jelezték ezek bekövetkezését. Esetükben is igaz lehet, hogy a zene kiemelt szerepet játszhat a tanulásban, az emlékezet és a figyelem működésében éppúgy, mint azt már ép (?) gyermekeknél, felnőtteknél is megfigyelték. Az előadás egy olyan kutatási területre hívta fel a figyelmet, amely mind a gyógypedagógiához, mind pedig a zenetudományhoz kapcsolódva számos meglepetést és tanulságot tartogat még számunkra. Ebből is látható, hogy a zene örömet okoz, mozgásra készítet és lehetőséget biztosít a már átélt élmények és érzések ismételt megtapasztalására. Olyan önkifejezési formát is jelent egyben, melynek teljes átélése flow-állapothoz vezet. Ennek megtapasztalásához azonban szükséges a zenélés technikai elemeinek elsajátítása is, mely napjainkban már elsősorban a kottaolvasás elsajátítása mellett történik. Ennek a bonyolult folyamatnak a hátterébe is bepillantást nyerhettünk a konferencián.

Az iskolában megismert, az eredményes tanulást segítő stratégiák több területen is jól hasznosíthatóak. Ilyen, a tanulási és a zenetanulási folyamat során használható stratégiák ismeretének és alkalmazásának fontosságára hívta fel a figyelmet **Vígh-Kiss Erika** és **Buzás Zsuzsanna** előadása. Bár a való világban fontos tevékenységeink során valamennyien különböző stratégiákat használunk, a tervezés, monitorozás, és az eredmények ellenőrzése a gondolkodásunk része, de a tanulás során az iskolában valójában kevés stratégiával ismerkedünk meg, még kevesebbet alkalmazunk. Márpedig arra más kutatók is rámutattak, hogy alsó tagozatos gyermekek nemcsak alkalmazzák a különböző stratégiákat, de ezek fejleszthetőek is, a gondolkodásuk fejlődése érdekében minél több jól alkalmazható, adaptálható stratégiával kellene megismerkedniük. Ezt mutatták a stratégiai gondolkodás fejlesztésére irányuló különböző - köztük az olvasáshoz kapcsolódó - kutatások eredményei is. A metakognitív gondolkodás nemcsak az olvasás tanulásának, de a zenetanulásnak is fontos része, mivel a metakognitív készségek és az iskolai teljesítmény között szoros összefüggést tártak fel a kutatók, így a zenei tanulmányok eredményességét tekintve is kulcsfontosságú a kérdés. Buzás Zsuzsa a zeneművészeti képzésben vizsgálta a 12-18 éves tanulók kottaolvasási stratégiáit. A kutatás során kérdőíves és szemmozgás-követéses módszerrel egyaránt dolgoztak. A vizsgálat a zenetanulás és a metakognitív készségek összefüggéseinek feltárására nyújt lehetőséget.

Zsigmond Gábor ezt az összefüggést az olvasás és a kottaolvasás területén elemezte, azok kapcsolódási pontjaira, használatának összefüggéseire mutatott rá. Előadásának célja az

olvasási képesség és a kottaolvasás közös alapjának elméleti megteremtése volt, mely a későbbiekben majd egy, a kottaolvasást eszközként használó, a szövegolvasási képesség fejlesztését célzó program kiindulási pontjaként szolgál. Az előadó definiálta a két képesség értelmezését segítő fogalmakat, valamint áttekintette a hazai és nemzetközi szakirodalmat, bemutatva a legjelentősebb korábbi kutatások eredményeit. Ezek közül kiemelte Jean-Martin Charcot a memóriakomponensek sajátosságait értelmező modelljét, valamint Varró Margit és László Ervin munkáit. Zsigmond Gábor vizsgálatának kiindulópontjaként a szövegolvasás és a kottaolvasás kapcsolatára való utalások és lehetséges transzferhatások szolgálnak. A feldolgozott szakirodalom alapján tervezett fejlesztésének megvalósítása az ismertetett elméleti keretek mentén lehetséges. Az előadó kiemelte a téma további empirikus kutatásának szükségességét, melyen belül elengedhetetlen a két képesség, a szövegolvasás és a kottaolvasás transzferhatásainak pontosabb, az irányokat és az alterületeket kijelölő elemzése.

Buzás Zsuzsanna és **Kerek Ferenc** 10-14 éves zeneiskolás tanulók kottaolvasásának vizsgálati eredményeiről számoltak be. A kottaolvasás mérésének kiindulási pontját képezte egyfelől az, hogy hangszeres oktatásunk elsősorban erre támaszkodik, ebből kiindulva segíti a növendéket a színvonalas előadáshoz, illetve, hogy a szolfézs oktatás egyik kiemelt feladatát képezi ezen készség fejlesztése a hangszeres oktatást támogatva. Az online mérés során nyert adatok elemzése alapján elmondható, hogy szignifikáns fejlődés tapasztalható a 6. és 8. osztályos tanulók kottaolvasási készségének fejlettségében. A teszten elért eredményeket a különböző zeneiskolai tantárgyak érdemjegyeivel összevetve azt is láthattuk, hogy a tanulók teszten mutatott fejlettségi szintje összefüggött az egyéb zeneiskolai tantárgyak (szolfézs, zenekar, kórus) érdemjegyével, valamint az azokhoz fűződő attitűdök milyenségével is. Külön kiemelésre került, hogy rövid, a térképes tájékozódást vizsgáló feladatokon nyújtott teljesítménnyel is összefügg a tanulók kottaolvasásának szintje, mintegy utalva a kottaolvasási készség használatához szükséges elengedhetetlen téri elemekre, melyek például a hangok magasságának olvasásakor kiemelten fontos szerepet töltenek be.

A kottairás rendszerébe jobban elmélyülve, **Mucsi Gergő** a ritmuslejegyzés alakulásának az évszázadok alatt végbemenő folyamatáról számolt be. Miután részletesen ismertette a ritmus többféle megfogalmazását, kitért a vizuális megjelenítés típusaira is, példát hozva mind a szimbolikus, a literális és az absztrakt ábrázolási módokra. A 12. században meginduló többszólamú törekvések következtében indult el a ritmusoknak egy felépített rendszerben történő ábrázolása. Az egyes ábrázolási módok a betöltött funkciók szerint is változtak, és ezt a változást a folyamatos letisztulás jellemezte egészen a napjainkban is használt rendszer kikristályosodásáig. Az előadás során több érdekes, zenészek számára is kevésbé ismert lejegyzési mód került vizuálisan is bemutatásra, mint például a szimbolikus lejegyzésbe sorolható nyaklánc-notáció és tánc-notáció, vagy a literális lejegyzési módokhoz tartozó, a számítógépes világból is ismert spektogram.

Ezen témának egy, a gyakorlatból kiinduló folytatását képezte **Surján Noémi** előadása, aki a kottaolvasási készség hangszeres órán megvalósuló fejlesztési lehetőségeiről beszélt. A kotta mint szimbólumrendszer értelmezését követően kiemelte az annak olvasásához nélkülözhetetlen téri tájékozódás fejlesztésének fontosságát. Ehhez olyan alternatívákat kínált fel a zenepedagógusok számára, melyek a kottaolvasás előkészítésekor színekkel segítik a hangok dekódolását, ábrákkal pedig a ritmus arányainak érzékeltetését. A fokozatosság elvét szem előtt tartva lassú átmenetet javasolt ebből az alternatív rendszerből a hagyományos,

fekete-fehér színekkel és apró távolságokkal dolgozó kottarendszer felé. A kottaolvasási készség további fejlesztéseként a különböző metakognitív stratégiákra és a mozgások fontosságára is felhívta a figyelmet. A kottaolvasást megkönnyítő, az egyes hangközléseket, zenei motívumokat megjelenítő mozdulatok ugyanis segítik az elsajátítást, mivel a látott absztrakt jeleket érthető formában, a mozgások által megtapasztalhatóan közvetítik a növendék felé. Ezt megtámogatva a kottaolvasás minél tudatosabbá tételével, az azonosságok, hasonlóságok, a különböző zenei mintázatok felismerésével, nagyban segíthetjük hangszeres növendékünket, hogy a kottaolvasás mellett minél több figyelmet tudjon fordítani a zene hangszeren történő megvalósítására.

A kottaolvasás területén zajló vizsgálatok egy igen összetett szegmense, a lapról-játszás neurológiai hátterének vizsgálata került **Benedekfi István** előadásának középpontjába. A lapról-játszás fogalmát olyan készségként definiálta, mely lehetővé teszi egy ismeretlen kotta viszonylag gyorsan történő átnézése követően annak hangszeren történő előadását. A vizsgálatban olyan, zongoristának készülő középiskolai diákok vettek részt, akik a lapról-játszási készség elsajátítását többnyire autodidakta módon tették. A mérés egy erre a célra komponált zenei darab előadása közben történt, melynek megtekintésére 60 másodpercet kaptak a vizsgálati személyek. Az elektroencefalográffal történő adatfelvétel során részletesebb kép rajzolódott ki a vizsgált zongoristák lapról-játszás közben zajló agyi folyamatairól. Bizonyítást nyert, hogy a lapról-játszás különböző stratégiák használatával történik, mivel tisztán észlelhetővé váltak a koncentrációs és relaxációs időszakok váltakozásai. Az eredmények azt mutatták, hogy a már említett stratégiákat a képzetesebb lapról-játszók hatékonyabban és eredményesebben alkalmazzák, mint a kevésbé képzetek. A vizsgálat eredményei nemcsak a lapról-játék tanítás módszertani megújításához járulhatnak hozzá, de további kutatásokat is elindíthatnak.

A konferencián elhangzó előadások érintették a zenetanítás és -tanulás több területét, betekintést engedtek a legfrissebb vizsgálatokba, módszertani fejlesztésekbe. Valamennyi prezentáció mögött azonban ott voltak a mai zeneoktatással szemben legtöbbször megfogalmazott kérdések: miként tehetnénk élvezetesebbé, hasznosabbá, élvezetesebbé az énekórákat? Hogyan újíthatnánk meg a zenetanítás kereteit, módszereit? Ehhez miként használjuk, használhatjuk fel a kodályi koncepciót? Miként vonhatnánk be minél nagyobb tömeget az aktív zenélésbe? Bízunk benne, hogy a konferencia, valamint az azt követő kerekasztal megbeszélés gondolkodásra készítette a hallgatóságot, közelebb vitt az említett problémák megoldáshoz, és további lelkes munkára ösztönzi majd a témával foglalkozó kutatókat, a gyakorló pedagógusokat és a még a pálya kihívásai előtt álló pedagógus-hallgatókat is.